

Szymczak, Jadwiga

Genealogia Przemyślidów z przełomu XIII i XIV wieku spokrewnionych z Piastami

Acta Universitatis Nicolai Copernici. Historia 8 (54), 39-54

1973

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zakład Nauk Pomocniczych
Historii

Jadwiga Szymczak

GENEALOGIA PRZEMYŚLIDÓW Z PRZEŁOMU XIII I XIV WIEKU SPOKREWNIONYCH Z PIASTAMI*

Znaczenie małżeństw dynastycznych w średniowieczu. Kolidacje Przemysławidów z Piastami pozaśląskimi na przełomie XIII i XIV w. Małżeństwa Piastów śląskich z Przemysławidami na początku XIV w.

Dynastia Przemysławidów nie doczekała się do tej pory żadnego szerszego opracowania genealogicznego. Jedynie w niektórych pracach (np. w pracach Novotnego, Śusty, Włodarskiego) poświęconych historii politycznej Czech autorzy zajmują się, zupełnie na marginesie, ustaleniem pewnych tylko faktów genealogicznych dla lepszego zrozumienia omawianych problemów.

Niniejszy artykuł obejmuje tych przedstawicieli Przemysławidów (z wyłączeniem linii opawskiej), którzy poprzez małżeństwa spokrewnili się z Piastami. Na przestrzeni zaledwie ćwierćwiecza aż pięć związków małżeńskich połączyło przedstawicieli obu dynastii. I tak: w 1291 r. zawarte zostało małżeństwo Kunegundy czeskiej z Bolesławem II mazowieckim; w 1300 r. Waclaw II pojął za żonę Ryksę, córkę Przemysła II wielkopolskiego; w 1303 r. Małgorzata, córka Waclawa II wyszła za mąż za Bolesława III legnicko-brzeskiego; w 1305 r. Waclaw III ożenił się z Wiolą, córką Mieszka I cieszyńskiego; wreszcie — w 1316 r. doszło do skutku małżeństwo Agnieszki, córki Waclawa II i Ryksy z Henrykiem I jaworskim.

Małżeństwa dynastyczne w średniowieczu odgrywały niemałą rolę. Podnosił to między innymi Łowmiański, zajmując się funkcją dynastii w społeczeństwie wczesnofeudalnym¹. Związki małżeńskie, zawiera-

* Artykuł niniejszy jest fragmentem mojej pracy magisterskiej noszącej tytuł „Genealogia Przemysławidów od początku XIII wieku”.

¹ H. Łowmiański, *Dynastia Piastów we wczesnym średniowieczu. Początki państwa polskiego. Księga Tysiąclecia I*, Poznań 1962.

ne między przedstawicielami domów panujących, były jedną z form utrzymywania kontaktów i dokumentowania zbliżeń politycznych. Stanowiły one jak gdyby „odbicie kierunków polityki zagranicznej państwa, zasięgu jego aktywności zewnętrznej”².

Podstawowym źródłem przy opracowywaniu genealogii poszczególnych osób była dla mnie *Kronika Zbrasławska*. Oprócz *Kroniki Kosmasa* żadna ze starych kronik czeskich nie ma takiej watrości jak Zbrasławska. Jest to źródło wyjątkowo ważne dla historyków zajmujących się dziejami końca XIII w. i pierwszych czterdziestu lat następnego stulecia. Kronika ta jest prawie współczesna panowaniu ostatnich Przemyślidów. Zaczął ją spisywać Otto, opat klasztoru cystersów w Zbrasławiu, tuż po śmierci Wacława II, fundatora owego klasztoru. Otto nie dokończył swego dzieła. Kontynuował je Piotr Żytawski, później również opat zbrasławski. Informacje, przekazane przez Ottona i Piotra, są jak najbardziej wiarygodne, bowiem znakomitą ich większość zaczerpnęli oni z dokumentów i wtedy jeszcze żywej tradycji ustnej.

Oprócz *Kroniki Zbrasławskiej* wykorzystałam także inne, późniejsze kroniki czeskie (*Kronikę Franciszka Praskiego* oraz *Kroniki: Benesza, Dalimila i Pułkawy*). Wiele materiału znalazłam w kronikach austriackich, niemieckich, węgierskich, polskich, wreszcie w dokumentach. Starłam się też w miarę możliwości wykorzystać literaturę, która — jak już wspomniałam — problemy dotyczące genealogii Przemyślidów traktuje zupełnie marginesowo.

KUNEGUNDA³

Kunegunda była córką Przemysła Ottokara II i jego drugiej żony Kunegundy, córki Rościsława halickiego i Anny, wnuczki Beli IV.

Urodziła się w styczniu 1265 r. W roku 1276 wstąpiła do klasztoru klawrysek w Pradze. Stamtąd została odebrana przez ojca i jeszcze w tym samym roku, 22 listopada, zaręczona z Hartmanem, synem Rudolfa I, króla niemieckiego. Po zerwaniu zaręczyn, 8 IX 1277 r. oddano ją ponownie do tego samego klasztoru, w którym pozostała aż do ślubu z Bolesławem II mazowieckim.

² Ibid., s. 156.

³ Przy opracowywaniu tego hasła wykorzystałam (podobnie, jak przy opracowywaniu wszystkich haseł) wszelkie dostępne mi źródła (głównie *Kronikę Neplacha* zawartą w *Fontes Rerum Bohemicarum* (cyt. dalej FRB), t. 3 i regesty dokumentów z *Regesta diplomatice nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae*, t. 2), jednakże w żadnym wypadku nie udało mi się wyjść poza ustalenia Balzera, które w całości przyjąłam. Patrz — O. Balzer, *Genealogia Piastów*, Kraków 1895, s. 424—428.

Franciszek Praski⁴ podaje, że małżeństwo to skojarzył brat Kunegundy, Wacław II. Balzer uważa, że Wacław kierował się względami politycznymi — po śmierci Henryka IV Prawego (23 VI 1290 r.) wystąpił przeciwko Łokietkowi z pretensjami do Małopolski i korzystne dla niego było pozyskanie księcia mazowieckiego. Istotnie — na dokumentach sporządzonych w Sieradzu 9 i 13 października 1292 r.⁵, w których Łokietek uznaje się lennikiem króla czeskiego i rezygnuje z wszelkich praw do księstwa krakowskiego i sandomierskiego, wśród stronników Wacława, obok książąt śląskich, wymieniony jest także Bolesław, książę mazowiecki. Balzer ustala, że wobec tego małżeństwo Bolesława i Kunegundy nie mogło dojść wcześniej do skutku, jak dopiero wtedy, kiedy Wacław nabył pretensje do ziemi krakowskiej, czyli w 1291 r.⁶ B. Włodarski, który stoi na stanowisku, że „dla Władysława Łokietka (Bolesław) był cennym sprzymierzeńcem, który do końca życia dochował mu przyjaźni”⁷, próbuje wyjaśnić obecność księcia mazowieckiego w obozie czeskim pod Sieradzem w ten sposób, że Bolesław, jako oficjalny sprzymierzeniec Wacława, przybył do obozu czeskiego raczej po to, aby bronić interesów Łokietka⁸. Wydaje się jednak, że w pewnym momencie nastąpił kryzys w przyjaźni Bolesława i Łokietka.

Po śmierci Leszka Czarnego (30 IX 1288 r.) rycerstwo krakowsko-sandomierskie ofiarowało rządy Bolesławowi mazowieckiemu, natomiast mieszczaństwo krakowskie porozumiało się z Henrykiem IV wrocławskim. Doszło do walki, w której Bolesława popierał między innymi Łokietek. Ale już w połowie 1289 r. Bolesław nieoczekiwanie zniknął z pola walki, a jego miejsce zajął Łokietek⁹. Możliwe, że to niepowodzenie krakowskie Bolesława spowodowało krótkotrwałe ochłodzenie stosunków między obu książętami. I jeżeli nawet Bolesław nie popierał czynnie pretensji Wacława II do Małopolski, to przez jakiś czas zajmował stanowisko neutralne. Niedługo potem doszło zresztą do zerwania Bolesława z dworem czeskim. Krótko przed 22 VII 1302 r. Kunegunda opuściła męża i 22 VII t.r.

⁴ F R B IV, s. 353.

⁵ *Archivum Coronae Regni Bohemiae* I, Praga 1935, nr 50 i 51.

⁶ Por. *Rocznik Traski*, MPH II, Lwów 1872, s. 852. Jeszcze 6 I 1291 r. (K D W II,

⁶ Por. *Rocznik Traski*, MPH II, Lwów 1872, s. 852. Jeszcze 6 I 1291 r. (K D W II, nr 1531) w ziemi krakowskiej spotykamy burgrabiego, osadzonego tam z ramienia Wacława. Nabycie pretensji do Krakowa nastąpiło zatem na początku 1291 roku.

⁷ B. Włodarski, *Udział Rusi halicko-włodzimierskiej w walce książąt na Mazowszu w drugiej połowie XIII wieku. Wieki średnie. Księga pamiątkowa ku czci prof. Manteuffla*, Warszawa 1962.

⁸ Tenże, *Stanowisko Rusi halicko-wołyńskiej wobec akcji zjednoczeniowej Władysława Łokietka i jego powiązanie z utratą Pomorza Gdańskiego*, *Zapiski Historyczne*, t. 27, 3/1962, s. 337, przyp. 24.

⁹ Por. tenże, *Udział Rusi...*, s. 179—182.

wstąpiła do klasztoru Św. Jerzego na zamku praskim, gdzie już 19 XII uzyskała godność ksieni, którą sprawowała aż do śmierci.

Według ustaleń Balzera zmarła 27 XI 1321 r. Datę tę potwierdza nekrolog klasztoru Św. Jerzego¹⁰, który pod V kal. Dec. (27 XI) notuje: „obiit Cunegundis abbatissa”. W związku z tym należy odrzucić datę 26 XI przyjętą przez Śustę¹¹.

Zmarła księżna pochowana została w klasztorze Św. Jerzego¹².

Bolesław¹³

Syn Siemowita I, księcia czerskiego i mazowieckiego i Perejaśławy, córki Daniela, księcia halickiego.

Urodził się po 1251 r. Zmarł 20 IV 1313 r. Od roku 1262 — książę płocki, od 1294 — całego Mazowsza. Po raz pierwszy żonaty z Gaudemundą Zofią, córką Trojdena, księcia litewskiego.

WACŁAW II¹⁴

Wacław II był młodszym bratem Kunegundy. Urodził się 27 IX 1271 r. Zmarł 21 VI 1305 r. Pochowany został w klasztorze cystersów w Zbrasławiu.

Dnia 2 VI 1297 r. koronował się na króla czeskiego. W 1300 r. (prawdopodobnie w listopadzie) nastąpiła jego koronacja na króla Polski. W styczniu 1279 r. ożeniono go z Gutą, córką Rudolfa I habsburskiego i Gertrudy v. Hohenberg (dopełnienie małżeństwa nastąpiło 24 I 1285 r.). Guta była rówieśnicą Wacława, urodziła się 17 III 1271 r. Zmarła 18 VI 1297 r. Pochowana została w katedrze Św. Wita na zamku praskim. Dnia 26 V 1303 Wacław ożenił się po raz drugi z Ryksą Elżbietą (sprowadzoną do Pragi już w 1300 r.), córką Przemysła II wielkopolskiego i Ryksy szwedzkiej. Ryksa, zaręczona przedtem z Ottonem, synem Albrechta III, urodziła się 1 IX 1288 r. Zmarła 19 X 1335 r. Pochowana została w klasztorze cystersów w Brnie. Po śmierci Wacława wyszła po raz drugi za mąż za Rudolfa habsburskiego (ślub odbył się w połowie października 1306 r.).

¹⁰ Mikrofilm nekrologu, przysłany przez prof. I. Hlaváčka z Pragi, udostępnił mi prof. dr Kazimierz Jasiński, za co wyrażam Mu serdeczne podziękowanie.

¹¹ J. Śusta, *České dějiny* II, 2, Praha 1939, s. 336.

¹² *Kronika Pułkawy*, FRB V, s. 202.

¹³ Por. O. Balzer, op. cit., tabl. 9.

¹⁴ Bliższe dane o Wacławie i jego żonach podaję w artykule *Wacław II i jego małżeństwa*, *Litery*, R. X, nr 8 (116), 1971, s. 26—28.

WACŁAW III

W niespełna rok po śmierci Przemysła, pierworodnego syna, Guta, pierwsza żona Wacława II urodziła bliźnięta. Kronikarz zapisuje ten fakt pod rokiem 1289: „in octava b. Michaelis [czyli 6 X]... nati sunt ei [Wacławowi II] duo gemini Wenczeslaus et Agnes”¹⁵.

Chłopiec odziedziczył imię po swoim ojcu. Nie żył długo; zdążył jednak w swoim krótkim życiu zostać królem węgierskim, czeskim i polskim.

W dniu 14 I 1301 r. zmarł Andrzej III, ostatni król węgierski z rodziny Arpadów. Na Węgrzech rozpoczęły się walki domowe. Kraj podzielił się na dwa obozy — jeden, nastawiony propapiesko, popierał pretensje Karola Roberta andegaweńskiego, drugi natomiast ofiarował koronę węgierską Wacławowi, powołując się na pokrewieństwo Przemyślidów z Arpadami¹⁶.

Niektóre źródła węgierskie¹⁷ podają, że korona została najpierw ofiarowana Wacławowi II; ten odmówił jednak jej przyjęcia proponując panom węgierskim, aby na tron powołali jego syna, młodego królewicza Wacława. Pogląd, że taka była kolejność wydarzeń, poparty autorytetem Palackiego¹⁸, zapanował niemal powszechnie. Dopiero w początkach XX w. węgierski badacz, Frankói¹⁹, udowodnił, że nie Wacława II, ale od razu jego syna zaproszono na tron węgierski.

Dwunastoletni królewicz czeski został więc w 1301 r. wyprawiony przez swego ojca do Węgier. W granicznym mieście Hodoninie powitali go uroczysto przedstawiciele szlachty węgierskiej. Stamtąd, otoczony liczną drużyną zbrojną Mateusza Csaka, podążył w kierunku Budy. W Budzie (in civitate Alba Regali) w dniu św. Rufa, czyli 27 VIII, z rąk arcybiskupa Jana z Kaloczy przyjął koronę św. Szczepana²⁰ i jako Władysław V zasiadł na tronie węgierskim²¹. Imienia „Władysław” nie używał, jednak potem konsekwentnie, nawet w dokumentach węgierskich, najczęściej spotykamy się z określeniem „regnante illustri rege Hungariae Wenceslao”²². Zresztą — niedługo po koronacji — Wacław II, zorientowawszy się, że jego syn nie ma poparcia u magnatów i że jego życiu zagraża niebezpieczeństwo, zabrał go z powrotem do Pragi.

¹⁵ *Výpisky z rozličných kronik*, FRB IV, s. 344.

¹⁶ Przemyślidzi byli spokrewnieni z Arpadami poprzez Kunegundę, córkę Anny, wnuczkę Beli IV. Wacław II, jako syn Kunegundy, był prawnukiem Beli.

¹⁷ *Chronicon Posoniense, Scriptorum Rerum Hungaricarum II*, s. 47; *Chronicon Monacense*, *ibid.*, s. 84; *Chronicon Henrici de Múgeln*, *ibid.*, s. 212—213.

¹⁸ F. Palacký, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě I*, 2, Praha 1877, s. 284.

¹⁹ W. Frankói, *Wenczel király magváltásztása 1301*, *ben. Szazadok* 1914, s. 81—82.

²⁰ *Kronika Zbrasławska*, FRB IV, s. 84; za nią *Kronika Franciszka Praskiego*, *ibid.*, s. 365.

²¹ *Chronica minora eidem coniuncta*, *Script. Rer. Hung.*, s. 342.

²² Por. J. Šusta, *Dvě knihy českých dějin*, kn. I, Praha 1926, s. 354, przyp. 2.

Rządy w Czechach objął królewicz Waclaw (w późniejszych źródłach zwany Waclawem III) po śmierci ojca, w 1305 r.²³ Krótkie, bo zaledwie jednoroczne panowanie młodego króla prawie w całości poświęcone było walce o utrzymanie się przy koronie polskiej.

W 1306 r. zorganizowana została wielka wyprawa przeciwko Łokietkowi w kierunku Krakowa. Na wyprawę tę udał się także Waclaw III. Skończyła się ona dla ostatniego Przemyślidy tragicznie. W drodze, 4 VIII, podczas pobytu na starym zamczysku w Ołomuńcu, tam, gdzie dzisiaj stoi kościół katedralny Św. Waclawa, król został skrytobójczo zamordowany²⁴.

Z relacji XIV-wiecznego kronikarza czeskiego Dalimila²⁵ wynikałoby, że Waclaw zamordowany został po przebudzeniu się z popołudniowej drzemki przez jednego z trzech osobników pochodzących z Turynгии, a działających z polecenia króla niemieckiego Albrechta. Długosz, korzystając z jakiegoś nieznanego źródła, przekazuje wiadomość, że mordercami Waclawa było trzech Szwabów nasłanych przez króla Albrechta²⁶. Że król został zamordowany z inicjatywy samych panów czeskich podaje *Rocznik grysowski (krzeszowski) większy*²⁷, *Rocznik świętokrzyski*²⁸, *Continuatio Sancrucensis*²⁹, *Continuatio Florianensis*³⁰, *Annales Zwetlenses*³¹ i *Annales Osterhovenses*³². Informację tę podnosi Šusta³³, natomiast zdecydo-

²³ *Kronika Zbrastawska*, FRB IV, s. 106; *Kron. Pułk.*, ibid., s. 185. Także *Archiv Koruny České II*, Praga, nr 61.

²⁴ *Kron. Zbrast.*, FRB IV, s. 108—109; *Kron. Franc. Pras.*, ibid., s. 370; *Vyp. z rozlič. kron.*, ibid., s. 343; *Kronika Dalimila*, ibid., III, s. 205—206; *Kronika Neplacha*, ibid., s. 478; *Kron. Pułk.*, ibid., V, s. 186—187; *Cronica s. Petri Erfordensis moderna*, *Monumenta Erpshesfurtensia saec. XII, XIII, XIV*, s. 328; *Chronici Saxonici continuatio Erfordensis*, ibid., s. 472; *Annales Zwetlenses*, MGH 9, s. 680; *Continuatio Sancrucensis*, ibid., s. 733; *Continuatio Weichardi de Polhaim*, ibid., s. 818; *Continuatio Florianensis*, ibid., s. 752; *Annales Bohemiae brevissimi*, ibid., 17, s. 720; *Annales Osterhovenses*, ibid., s. 554 (mylnie pod rokiem 1307); *Sifridi presbyteri de Balnhusin historia universalis*, ibid., 25 s. 717; *Rocznik Małopolski*, MPH III, s. 188; *Rocznik Świętokrzyski*, ibid., s. 77 (mylnie 1305); *Katalog biskupów krakowskich*, ibid., s. 365 (ogólnikowo „że stało się to „post anno MCCCV”); poza tym myli Waclawa III z Waclawem II); *Rocznik grysowski (krzeszowski) większy*, ibid., s. 697; *Liber mortuorum monasterii Landensis*, ibid., V, s. 491 (tylko data dzienna); *Liber mortuorum monasterii Olivensis*, ibid., s. 523; *Kronika Oliwska*, ibid., VI, s. 317; *Secunda tabula benefactorum*, ibid., s. 356.

²⁵ *Kron. Dalim.*, FRB III, s. 205—206.

²⁶ J. Długosz, *Historia Polski*, księga IX, s. 24.

²⁷ MPH III s. 697.

²⁸ Ibid., s. 77.

²⁹ MGH 9, s. 733.

³⁰ Ibid., s. 752.

³¹ Ibid., s. 680.

³² Ibid. 17, s. 554.

³³ J. Šusta, op. cit., s. 468.

wanie przeciwko niej występuje Novotný³⁴. Jeden z roczników polskich, *Rocznik małopolski*³⁵, wskazuje na Łokietka, jako winnego śmierci Waclawa. Wiadomość tę podchwytuje Gräbner³⁶, uzasadniając swój sąd tym, że „fecit cui profuit”. Przeciwno temu wystąpili, wspomniani już, Šusta i Novotný oraz Ptašník³⁷.

Zdaje się, że przyczyny śmierci młodego króla nie były znane już współczesnym — straż złapała wprawdzie tuż po dokonanym morderstwie niemieckiego żołdaka, Konrada z Botensteinu, który wybiegł na dziedziniec zamkowy z zakrwawionym nożem, ale zabiła go prędzej, niż cokolwiek zdołano wyjaśnić³⁸. Tak więc — ta zagadka historyczna nie zostanie prawdopodobnie już nigdy rozwiązana.

Zamordowany król pochowany został w kościele katedralnym w Ołomuńcu³⁹. W 20 lat później, w 1326 r. na rozkaz królowej Elżbiety, siostry Waclawa III, ciało jego zostało przeniesione do Zbrasławia⁴⁰ i 3 X⁴¹ złożone w klasztorze cystersów (in Aula Regia).

Elżbieta

Jak podają kroniki⁴², 12 II 1298 r., na zjeździe książąt w Wiedniu (w którym udział wzięli między innymi król węgierski Andrzej z żoną Agnieszką, król czeski Waclaw i jego naturalny brat, Mikołaj opawski, księżę saski Albrecht, margrabia brandenburski Herman oraz księżęta polscy) „rex Bohemie filium suum filie regis Ungarie copulavit”. Wiadomość dotyczy zaręczyn Waclawa III z Elżbietą, jedyną córką króla Andrzeja III i Fenneny, córki Ziemomyśla, księcia kujawskiego. Małżeństwo nie doszło do skutku — po niepowodzeniach Przemyślidów na Węgrzech

³⁴ J. Šusta, *Dvě knihy...* — recenzja V. Novotného w *Čas. Mat. Mor.* 43, s. 323.

³⁵ MPH III, s. 188.

³⁶ F. Gräbner, *Böhmische Politik von Tode Ottokars II. bis zum Aussterben der Přemysliden*, Prag 1903, s. 141.

³⁷ J. Ptašník, *Denar św. Piotra obrońcą jedności politycznej i kościelnej w Polsce*, Rozprawy Wydz. Historyczno-Filozoficznego AU, ser. 2, t. 26, 1908, s. 173—174, przyp. 4.

³⁸ Por. J. Šusta, op. cit., s. 467.

³⁹ *Kron. Zbrast.*, FRBIV, s. 109 i 280; *Výp. z rozlič. kron.*, ibid., s. 343; *Kron. Pułk.*, ibid., V, s. 187.

⁴⁰ Datę roczną tego wydarzenia notuje *Kron. Franc. Pras.*, ibid., s. 399; *Kronika Benesza*, ibid., IV s. 470 i *Kron. Pułk.*, ibid., V, s. 203. Por. także — M. Millauer, *Vaterländischhistorische Aussässe* (rozd. VII), Praga 1832, s. 39—44.

⁴¹ Taką datę podaje *Kron. Zbrast.*, FRBIV, s. 280.

⁴² *Ann. Zwetl.*, MGH 9, s. 679; *Continuatio Vindobonensis*, ibid., s. 720.

Wacław zerwał zaręczyny z Elżbietą. Królowna po zerwaniu zaręczyn wstąpiła do klasztoru. W roku 1338 zmarła⁴³.

Nie znamy daty urodzenia Elżbiety. Rodzice jej zawarli małżeństwo w 1290 r., między 19 VIII a 24 XI⁴⁴. Wynikałoby z tego, że najwcześniej urodzić się mogła w drugiej połowie 1291 r. Ponieważ Fennena zmarła w końcu 1295 r., termin *ad quem* urodzenia Elżbiety przypadałby na drugą połowę 1295 r. Biorąc pod uwagę datę zaręczyn skłonna jestem przypuszczać, że Elżbieta urodziła się bliżej terminu *a quo*.

Wiola Elżbieta

Nie widząc możliwości utrzymania się przy koronie węgierskiej, Wacław pragnął przynajmniej utrzymać panowanie w Polsce, gdzie do walki przystąpił Władysław Łokietek, zmierzający w pierwszym rzędzie do opanowania Krakowa. Bramą do Krakowa (od strony Czech) było księstwo cieszyńskie. Aby ściślej związać tamtejszego księcia z królem czeskim, doradcy królewscy doprowadzili do małżeństwa Wacława III z Wiolą⁴⁵.

Sifridi prezbiteri de Balnhusin historia universalis⁴⁶ określa ojca Wioli bardzo ogólnie „dux Polonie”. *Kronika Neplacha*⁴⁷ i *Continuatio Zwetlensis*⁴⁸ mówią dokładniej, że Wiola była córką księcia cieszyńskiego. Jęgo imię podaje *Kronika Zbrastawska*⁴⁹, a za nią *Kronika Pułkawy*⁵⁰. Opierając się na powyższych przekazach przyjmuję, że Wiola była córką księcia cieszyńskiego, Mieszka I. Kim była matka Wioli, nie wiemy⁵¹.

Ślub młodej pary odbył się 5 X (III nonas Oct.) 1305 r.⁵² Przy ślubie Wiola, podobnie jak niegdyś Ryksa, żona Wacława II, przyjęła modne wówczas w Czechach imię Elżbiety. Piszę o tym *Kronika Zbrastawska*: „...hec puella nomine mutata Elizabeth est vocata”⁵³.

⁴³ Por. J. Šusta, op. cit., s. 461.

⁴⁴ W. Dworzaczek, *Genealogia. Tablice*, Warszawa 1959, tabl. 84.

⁴⁵ B. Włodarski, *Elżbieta Viola, Polski Słownik Biograficzny VI*, s. 259—260; tenże, *Polska i Czechy w drugiej połowie XIII i początkach XIV wieku (1250—1306)*, Lwów 1931, s. 185.

⁴⁶ MGH 25, s. 717.

⁴⁷ FRB III, s. 478.

⁴⁸ MGH 9, s. 662.

⁴⁹ FRB IV, s. 106.

⁵⁰ Ibid., V s. 185.

⁵¹ Por. W. Dworzaczek, op. cit., tabl. 9 i 10.

⁵² *Kron. Zbrasi.* FRB IV, s. 106; *Kron. Franc. Pras.*, ibid., s. 370; *Kron. Pułk.*, ibid., V, s. 185. Tylko datę roczną ma *Kron. Ben.*, ibid., s. 464 (mylnie jednak 1306 rok) i *Continuatio Zwetlensis*, MGH 9, s. 662. Por. także — *Codex diplomaticus Silesiae XVI, Regesten zur schlesische Geschichte*, Wrocław 1892, s. 80.

⁵³ FRB IV, s. 106.

Małżeństwo Wacława wywołało wiele nieprzychylnych sądów wśród współczesnych, bowiem Wiola była córką drobnego, mało znacznego księcia, poza tym — lennika czeskiego. Związek ten nie podobał się także autorowi *Kroniki Zbrasławskiej*, który uważał, że został on zawarty na skutek intryg panów czeskich obawiających się utraty wpływów, gdyby król pojął za żonę córkę jakiegoś potężnego rodu panującego. B. Włodarski, nie wykluczając i tego momentu, mniema, że chodziło tu przede wszystkim o pozyskanie księcia cieszyńskiego⁵⁴.

Nie znamy daty urodzenia Wioli. Biorąc jednak pod uwagę powyższą informację *Kroniki Zbrasławskiej* (hec puella nomine mutata Elizabeth est vocata) możemy w wielkim przybliżeniu ustalić, kiedy urodziła się córka księcia cieszyńskiego. Wyrażenie *puella* wskazywałoby, że Wiola w chwili zawierania małżeństwa z Wacławem była młodą dziewczyną, mniej więcej w wieku swego małżonka. Mogła mieć około 14—18 lat. Urodzić się zatem mogła około 1287—1291 r. Na chrzcie otrzymała imię swej prababki, Wioli bułgarskiej⁵⁵.

Już w niecały rok po zamążpójściu Wiola została wdową. Nie wróciła jednak do ojca; pozostała w Czechach, wiążąc się z dworem Jana Luksemburskiego. Król, wykorzystując to, spróbował poprzez Wiolę przeciągnąć na swoją stronę jednego z potężniejszych stronników Henryka z Lipy, przywódcy opozycji antyluksemburskiej, Piotra z Rożmberku. Za cenę spowinowacenia z dworem królewskim poprzez małżeństwo z Wiolą Piotr przeszedł na stronę Jana. Tak więc Wiola po raz drugi wyszła za mąż, za Piotra, pana na Rożmberku. Wiadomość o tym podaje *Kronika Zbrasławska*⁵⁶, *Kronika Franciszka Praskiego*⁵⁷ i *Kronika Benesza*⁵⁸. Wszystkie wymienione kroniki datują ślub Wioli i Piotra na rok 1316⁵⁹.

W kilka miesięcy po ślubie Wiola zmarła. Stało się to 21 IX 1317 r.⁶⁰ Dnia 26 IX 1318 r. Piotr z Rożmberku, aby uczcić pamięć zmarłej małżonki, obdarowuje dobrami klasztor cystersów pod wezwaniem Panny Marii na Wysokim Brodzie (Hohenfurt)⁶¹. Wiadomo skądinąd, że Piotr był fundatorem owego klasztoru⁶². Domyślam się, że Wiola została właśnie tam

⁵⁴ Por. przyp. 45.

⁵⁵ O Wioli bułgarskiej patrz W. Dziewulski, *Bułgarska księżna opolska*, Sobótka t. 24, 2/1969, s. 159—183.

⁵⁶ FRBIV, s. 230.

⁵⁷ Ibid., s. 382.

⁵⁸ Ibid., s. 471.

⁵⁹ Por. także *Cod. dipl. Sil. XVIII, Regesten*, Wrocław 1898, s. 2.

⁶⁰ Ibid., s. 60.

⁶¹ Reg. Boh. III, nr 468.

⁶² Por. K. Wutke, *Stamm- und Übersichtstafeln der schlesische Fürsten*, Wrocław 1911, s. 22.

pochowana, nie znalazłam jednakże na potwierdzenie swego domysłu żadnego dowodu bezpośredniego.

Piotr z Rożmberku

Wielmoża czeski — w dokumencie Mikołaja II opawskiego z 1318 r. występuje jako komornik królewski⁶³. Zmarł 14 X 1347 r.⁶⁴. *Kronika Zbrasławska*⁶⁵ podaje, że zanim ożenił się z Wiolą, zaręczony był z córką Henryka z Lipy, którą potem porzucił. Po raz drugi ożenił się z Katarzyną z Wartenbergu⁶⁶.

MAŁGORZATA

Małgorzata była ostatnim dzieckiem Wacława II i jego pierwszej żony. Imię „Małgorzata” jest dla mnie nieco zagadkowe. Wprawdzie pojawiło się ono już wcześniej kilkakrotnie w rodzie Przemyślidów (takie imię nosiła córka Przemysła Ottokara I z jego pierwszego małżeństwa z Adelajdą miśnieńską, a także córka jego brata, Fryderyka), nie sądzę jednak, aby swoje imię Małgorzata odziedziczyła po Przemyślidównach. Wydaje mi się, że imię to przejęte zostało (podobnie jak imię Jan) poprzez Gutę z rodu Habsburgów. Jest to bardzo prawdopodobne, ponieważ w domu habsburskim imię to występuje niezmiernie często⁶⁷.

Małgorzata urodziła się w roku 1296⁶⁸. Dworzaczek⁶⁹ i Wegener⁷⁰ podają dokładną datę jej urodzenia — 21 II. Grotefend⁷¹ ma datę nieco wcześniejszą — 6 II. Nie wiem, na czym oparli oni swoje ustalenia — mnie osobście nie udało się dotrzeć do żadnego źródła, które zawierałoby datę dzienną urodzin Małgorzaty. Jedynie *Kronika Zbrasławska*⁷², mówiąc pod 8 IV 1322 r. o śmierci Małgorzaty, podaje, że w chwili śmierci nie miała ona skończonych 26 lat. Wynikałoby z tego, że urodziła się po 8 IV 1296 r. Że Małgorzata urodziła się w 1296 r., raczej nie wcześniej niż w kwietniu,

⁶³ Reg. Boh. III, nr 186 i 187.

⁶⁴ K. Wutke, op. cit., tabl. 7.

⁶⁵ FRBIV, s. 230.

⁶⁶ K. Wutke, op. cit., s. 22.

⁶⁷ Por. W. Dworzaczek, op. cit., tabl. 47.

⁶⁸ *Výp. z rozlič. kron.*, FRBIV, s. 344.

⁶⁹ W. Dworzaczek, op. cit., tabl. 82.

⁷⁰ W. Wegener, *Die Přemysliden*, Göttingen 1957, tabl. 2.

⁷¹ H. Grotefend, *Stammtafeln der schlesischen Fürsten bis zum Jahre 1740*, Wrocław 1889, tabl. 1.

⁷² FRBIV, s. 261.

wnioskować można również z daty urodzin Jana, przedostatniego dziecka Waclawa i Guty (Jan urodził się 21 III 1295 r.).

Wydana została Małgorzata za Bolesława III legnicko-brzeskiego. Jest to poświadczane przez szereg źródeł⁷³. Nie informują one jednak dokładnie, kiedy małżeństwo zostało zawarte.

Bolesław był synem Henryka V Grubego⁷⁴. Po śmierci Henryka (zmarł on 22 II 1296 r.) opiekę nad jego małoletnimi dziećmi objął brat zmarłego, Bolko Świdnicki. Bolko zmarł 9 IX 1301 r. i wtedy opiekunem synów Henryka został biskup wrocławski, Henryk. Włodarski⁷⁵ przypuszcza, że bezpośrednio po śmierci Bolka opiekę nad synami jego brata objął król czeski, Waclaw i dopiero pod naciskiem nieznanych bliżej okoliczności (może zajęcie sprawami węgierskimi?) musiał zrzec się opieki na rzecz biskupa. Chociaż jednak chwilowo ustępował z Wrocławia, nie chciał rezygnować ze swoich tam wpływów. Wezwał więc biskupa Henryka do Pragi — zapewne celem omówienia małżeństwa swej córki Małgorzaty z najstarszym synem Henryka Grubego, Bolesławem⁷⁶. W następstwie zawartego w Pradze porozumienia odbył się ślub Małgorzaty i Bolesława, po którym Waclaw zabrał zięcia na dwór praski.

Nieco inaczej przedstawia tę sprawę Sobociński⁷⁷. Biorąc za podstawę swoich rozważań Kronikę książąt polskich⁷⁸ twierdzi on, że powołanie w 1296 r. opiekuna dla małoletnich synów Henryka V nastąpiło pod silnym naciskiem ze strony „milites, vasalli et cives”. Ci sami „barones, vasalli, milites, cives et maiores terre” po śmierci Bolka świdnickiego na opiekuna pupilów zmarłego powołali Henryka, biskupa wrocławskiego. Niezadowoleni jednakże z rządów biskupa doprowadzili do skutku małżeństwo najstarszego syna Henryka V, Bolesława z córką króla Czech, Waclawa II, który stał się opiekunem zięcia. Kronika książąt polskich⁷⁹ umieszcza ślub Bolesława i Małgorzaty pod rokiem 1301. Informuje ona, że Bolesław znajdował się pod opieką teścia 4 lata, aż do jego śmierci (do 21 VI 1305 r.). Przedtem jednak mówi, że Bolesław w chwili ślubu miał 15 lat, co jest zupełnie niemożliwe. Wiemy, że urodził się w 1291 r., w roku 1301 miałby więc nie 15, a 10 lat. Nie wiem, czy można zaufać drugiej wiadomości podanej przez to źródło, skoro pierwsza okazała się bałamutna.

⁷³ *Kron. Zbrast.*, *ibid.*, s. 125; *Kron. Ben.*, *ibid.*, s. 464; *Kron. Pułk.*, *ibid.*, V, s. 178; *Kronika książąt polskich*, MPH III, s. 512 i 564.

⁷⁴ Por. W. Dworzaczek, *op. cit.*, tabl. 6.

⁷⁵ B. Włodarski, *Polska i Czechy*, s. 169.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ W. Sobociński, *Historia rządów opiekuńczych w Polsce*, *Czasopismo Prawno-Historyczne* II, 1949, s. 265.

⁷⁸ MPH III, s. 506 i 512.

⁷⁹ *Ibid.*, s. 512.

Zdaniem Sammtera⁸⁰ Bolesław przybył na dwór praski w 1302 r. i przebywał tamże do roku 1305. Wynikałoby z tego, że Sammter opowiada się za rokiem 1301 (lub 1302) jako datą zawarcia małżeństwa przez Bolesława i Małgorzatę. Większość badaczy stoi jednak na stanowisku, że małżeństwo pary książęcej zawarte zostało w pierwszych dniach stycznia 1303 r.⁸¹ Wtedy właśnie nad granicę śląską do Hradca (Grätz) przybył Wacław oraz najstarszy syn Henryka, Bolesław wraz z dotychczasowym opiekunem i tu odbył się ślub Bolesława z najmłodszą wtedy córką Wacława, Małgorzatą. Po ślubie Bolesław udał się do Pragi, gdzie spotykamy go jeszcze 29 VIII 1303 r., a zarząd księstwa wrocławskiego objął jego teść, król czeski⁸².

*Kronika Zbrasławska*⁸³, a za nią *Kronika Franciszka Praskiego*⁸⁴, *Kronika Benesza*⁸⁵ i *Kronika Pułkawy*⁸⁶ zapisują pod rokiem 1322, że Małgorzata „Wencezlai, regis sexti Boemie filia, Boleslai ducis Slesie de Ligniecz uxor legitima, in Grecz puerperia moritur”⁸⁷. *Kronika Zbrasławska* dokładnie podaje, że stało się to VI idus Aprilis czyli 8 IV. Identyczną datę podają Nagrobki książąt śląskich⁸⁸.

Zmarłą wraz z jej maleńkim synkiem, Mikołajem, pochowano w klasztorze cystersów w Zbrasławiu⁸⁹.

Bolesław III⁹⁰

Syn Henryka V Grubego i Elżbiety, córki Bolesława Pobożnego. Urodził się 23 IX 1291 r. Zmarł 20/21 IV 1352 r. Od 1311 r. książę brzeski, książę legnicki w latach 1311—1342, od 1323 — książę namysłowski, a od 1339 — książę lubiński. Około 1326 r. poślubił (było to jego drugie małżeństwo) Katarzynę z Kroacji, wdowę po księciu węgierskim niewiadomego imienia.

⁸⁰ U. Sammter, *Chronik von Liegnitz*, Legnica 1864, s. 191.

⁸¹ C. Grünhagen w *Cod. dipl. Sil.* XVI, s. 37; za C. Grünhagenem — K. Wutke, op. cit., s. 7; B. Włodarski, *Polska i Czechy*, s. 173; W. Dworzaczek, op. cit., tabl. 82.

⁸² Por. B. Włodarski, *Polska i Czechy*, s. 173.

⁸³ FRB IV, s. 260—261.

⁸⁴ Ibid., s. 394.

⁸⁵ Ibid., s. 477.

⁸⁶ Ibid. V, s. 202.

⁸⁷ Zupełnie nie wiem, skąd U. Sammter, op. cit., s. 209 i tabl. wziął rok 1331 jako rok śmierci Małgorzaty.

⁸⁸ MPH III, s. 713.

⁸⁹ *Kron. Zbrasł.* FRB IV, s. 261 i in.

⁹⁰ W. Dworzaczek, op. cit., tabl. 6.

AGNIESZKA

Agnieszka (*Kronika Benesza*⁹¹ mylnie nazywa ją Anną) była córką Wacława II z jego drugiego małżeństwa. Wiadomość o tym, że matką jej była Ryksa Elżbieta zawiera *Kronika Zbrasławska*⁹², *Kronika Franciszka Praskiego*⁹³, *Kronika Benesza*⁹⁴ oraz *Kronika Pułkawy*⁹⁵.

Jak podaje *Kronika Zbrasławska*⁹⁶, a za nią *Kronika Franciszka Praskiego*⁹⁷ i *Kronika Benesza*⁹⁸ Agnieszka urodziła się „anno... tercio post nupcias” Wacława i Ryksy (*Kronika Pułkawy*⁹⁹ notuje, że stało się to post coronacionem królowej). Wszystkie wymienione przeze mnie kroniki kładą małżeństwo i koronację królowej na rok 1303. Wynikałoby z tego, że Agnieszka urodziła się w 1305 r. Zresztą — tylko ten rok może wchodzić w rachubę — *Kronika Zbrasławska* przekazuje nam wiadomość, że Ryksa Elżbieta urodziła dziecko „circa festum beati Viti” (czyli około 15 VI), a z treści można wywnioskować, że nastąpiło to tuż przed śmiercią Wacława¹⁰⁰.

Jedyna córka Wacława z jego drugiego małżeństwa ochrzczona przez biskupa praskiego, Jana III, otrzymała popularne w rodzie Przemysłidów imię „Agnieszka”.

W roku 1316 Agnieszka wydana została za mąż za Henryka, księcia jaworskiego¹⁰¹. Stało się to za sprawą Henryka z Lipy, bez wiedzy i zezwolenia Jana Luksemburskiego, ówczesnego króla czeskiego¹⁰². Dopiero w kilka lat potem, 24 IX 1325 r., papież przysłał dyspensę dla zawartego małżeństwa¹⁰³. Dyspensa okazała się konieczna, gdyż małżonkowie byli z sobą zbyt blisko spokrewnieni — w stopniu czwartym dotyczącym trzeciego według komputacji kanonicznej¹⁰⁴:

⁹¹ FRB IV, s. 463.

⁹² Ibid., s. 86—87, 123 i 234.

⁹³ Ibid., s. 365 i 383.

⁹⁴ Ibid., s. 463—464 i 472.

⁹⁵ Ibid. V, s. 182.

⁹⁶ Ibid. IV, s. 86—87.

⁹⁷ Ibid., s. 365.

⁹⁸ Ibid., s. 463.

⁹⁹ Ibid. V, s. 182.

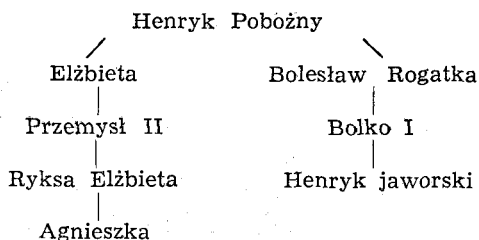
¹⁰⁰ Wacław zmarł 21 VI 1305 r.

¹⁰¹ *Kron. Zbrasł.*, FRB IV, s. 234; *Kron. Franc. Pras.*, *ibid.*, s. 383; *Kron. Ben.*, *ibid.*, s. 472; por. także *Cod. dipl. Sil. XVIII*, s. 2, *Kron. Ben.* na s. 471 mówi, że Agnieszka oddana została Bolesławowi, księciu śląskiemu. Jest to widoczna pomyłka. Zresztą — ta sama kronika wcześniej (s. 464) i nieco później (s. 472) podaje, że mężem Agnieszki został Henryk.

¹⁰² Por. *Ottův slovník naučný* 2, Praga 1889, s. 316.

¹⁰³ *Reg. Boh. III*, nr 1137; por. także *Cod. dipl. Sil. XVIII*, s. 278, nr 4466.

¹⁰⁴ Por. W. Dworzaczek, *op. cit.*, tabl. 2 i 5.

Badacze ¹⁰⁵ przyjęli, że Agnieszka zmarła w 1337 r. Wszyscy oni oparli się na dokumencie Henryka jaworskiego, wystawionym 4 I 1337 r. we Wrocławiu ¹⁰⁶, w którym mowa jest o „domina Agnetis, conthoralis quondam nostre carrissime”. Wydaje mi się jednak, że właśnie ten dokument obala twierdzenie, jakoby Agnieszka zmarła w 1337 r. Wskazuje na to samo wyrażenie *quondam*. W wypadkach niedawnego zgonu używano raczej wyrażenia *nuper* lub *nuperrime defuncta* ¹⁰⁷. Poza tym — przygotowanie do pogrzebu, a także same uroczystości pogrzebowe tak znacznej osoby musiały zająć najmniej kilka dni. Jeżeli więc weźmiemy pod uwagę datę dokumentu, to nasuwa nam się prosty wniosek, że księżna zmarła najpóźniej w końcu 1336 r.

Zachował się niedatowany dokument Ryksy Elżbiety, matki Agnieszki, który zawiera testament królowej-wdowy i nakazuje, aby wykonawczynią tego testamentu została jej córka Agnieszka, księżna śląska ¹⁰⁸. Wydawca Kodeksu Dyplomatycznego Śląskiego umieszcza ten dokument pod rokiem 1335. Pewne jest, że musiał on powstać przed 19 X t. r., bowiem w tym dniu Ryksa Elżbieta zmarła. Agnieszka żyła więc jeszcze w 1335 r. (gdyby było inaczej, Ryksa nie omieszkałaby naznaczyć innego wykonawcy testamentu); przypuszczalnie żyła jeszcze w chwili śmierci matki. Mogła wprawdzie umrzeć wkrótce po niej (w końcu 1335 r.), wydaje się jednak, że zmarła najprawdopodobniej w roku 1336. Dokładnej lub choćby przybliżonej daty dziennej jej śmierci nie potrafię określić.

Miejsce pochowania Agnieszki jest nieznane. Według Złata ¹⁰⁹ Henryk wybrał na miejsce swego grobu (a chyba także i grobu swej żony) kościół franciszkanów we Lwówku, mimo że mauzoleum Piastów z linii świdnickiej mieściło się w Krzeszowie. Tezę Złata zbija Kębłowski ¹¹⁰, przypuszcza-

¹⁰⁵ Por. *Ottův slov. nauč.* 2, s. 316; K. Wutke, op. cit., tabl. 11; W. Wegerer, op. cit., tabl. 2. W. Dworzaczek, op. cit., tabl. 82 podaje ogólnikowo, że Agnieszka zmarła przed 4 I 1337 r.

¹⁰⁶ *Reg. Boh.* IV, nr 365.

¹⁰⁷ W. Dworzaczek, *Genealogia* (część teoretyczna), s. 27.

¹⁰⁸ *Cod. dipl. Sil.*, XXIX, Wrocław 1923, s. 60, nr 5510.

¹⁰⁹ M. Złat, *Lwówek*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1961; s. 110—117.

¹¹⁰ J. Kębłowski, *Nagrobki gotyckie na Śląsku*, Zeszyty Naukowe UAM, Historia Sztuki, nr 2, s. 19—22.

jąc, że Agnieszka mogła zostać pochowana w klasztorze Mariensaal w Czechach (Dwór Mariański czyli klasztor cysterek w Brnie), gdzie Ryksa zapewniła jej testamentem z roku 1330 anniwersaria ¹¹¹.

Henryk I ¹¹²

Syn Bolka I i Beatryczy, córki Ottona V Długiego. Urodził się około 1294 r. Zmarł między 6 III a 15 V 1346 r. Od 1312 r. książę jaworski, pan na Łużycach pód. w latach 1319—1337, książę głogowski — od 1337 r.

Jadwiga Szymczak

GENEALOGIE DER MIT DEN PIASTEN VERWANDTEN PŘEMYSLIDEN AN DER JAHRHUNDERTWENDE 13./14.

(Zusammenfassung)

Es handelt sich in dem Aufsatz um die Genealogie derjenigen Vertreter der böhmischen Dynastie der Přemysliden, die an der Jahrhundertwende 13./14. in eheliche Verbindungen mit den polnischen Piasten getreten waren. Vor allem sind es Wenzel (Vacláv) II. und Wenzel (Vacláv) III., Könige von Polen in den Jahren 1300—1306.

Wenzel II., der eine Legitimierung für sein Streben nach der Beherrschung von Großpolen und Pommerellen brauchte, heiratete die Tochter von Przemysł II., Ryksa (bei der Krönung hat sie ihren Namen, nach der Anweisung Wenzels, zu Elisabeth geändert). Przemysł, der schon nicht mehr am Leben war, war Herrscher der erwähnten Gebiete. Die Ehe Wenzels III. mit Viola, der Tochter Mieszko's I. von Cieszyn (die bei der Heirat ähnlich, wie Ryksa, den Namen Elisabeth angenommen hatte) war auch eine politische Angelegenheit. Es ging dabei um eine günstige Einstellung Mieszko's, dessen Herzogtum gewissermaßen das Tor nach Krakau von den böhmischen Landen her bildete.

Außer den erwähnten Vertretern des Geschlechts der Přemysliden wurde in dem Aufsatz auch die Schwester Wenzels II., Kunegunde, berücksichtigt, die 1291 den Bolesław II. von Masowien heiratete sowie Margarethe und Agnes, die Töchter Wenzels II. und Schwestern Wenzels III.

Die Ehe der Kunegunde mit Bolesław wurde durch Wenzel II. zustandegebracht, der mit Anspruch auf Kleinpolen aufgetreten war und auf diese Weise einen Bundesgenossen in der Person des Herzogs von Masowien für sich gewinnen wollte. Auch die Ehe der Margarethe mit Bolesław III. von Legnica und Brzeg wurde (1303) auf Veranlassung Wenzels II. geschlossen. Diesmal handelte es sich um die böhmischen Einflüsse im Herzogtum Wrocław.

Die Eheschließung der Agnes, der Tochter Wenzels II. aus seiner zweiten Ehe,

¹¹¹ Ibid., s. 21.

¹¹² W. Dworzaczek, op. cit., tabl. 5.

mit Henryk I. von Jawor wurde wenige Jahre nach dem Tode Wenzels II. zustandegebracht, während der Regierungszeit Johanns von Luxemburg. Im Jahre 1316 hat der Führer der antiluxemburgischen Opposition, Heinrich von Lipa, Agnes ohne Zustimmung des Königs von Böhmen den „Verteidiger der schlessischen Lande vor der böhmischen Expansion“ heiraten lassen.